

HALOTT VAJDASÁGIAKAT OLVASVA

FENYVESI OTTÓ

Sáfrány Imre (1928–1980)
– irányító nélkül, vadul –

*

Várják az apostolok.
Várják a cédrusok, az olajfák,
a tenger.
Várják a kobalthajú balerinák.
Várja Párizs és a lilán
szemerkélő műszálas eső.

*

Nagy piktúra kellene. Színes, optimista!
Harsány kobaltok és cinóberek.
Mélysötét lubardák, ólomnehezékek.
Egy meleg akcentus. Kettő, esetleg három jambus.
Rohanni kellene az éjszakába. Mostarba
vagy a Neretvába. Le a tengerekre.
Életünket már úgyis eltékoztuk a kontinensre.

*

Odakinn a hold fogyatkozik.
Sáfrányok, Farkasok, Vinklerek,
múlt századi ködlovagok.
Csend van rólatok.
Csend van, fagyos az éjszaka.
Hiába izzik az igyekezet.
Hosszú még a szüzsé,
nagyokat csúsznak a lovak.

*

Illene szeretni.
Illene szeretni a felhőket.
Olyanok, mint az álmok, mint az emberek.
Váratlanul bukkannak fel, majd hirtelen nyomukvész.
Senki sem tudja biztosan, mikor és hol:
csak jönnek, mennek, akár a vágyak, örömök,
barátok. Föltűnnek és eltűnnek,
és mégis rettegettek, szeretettek,
megcsodáltak és szépek.
Kellenek a földnek és az égnek.

Illene szeretni.
Illene szeretni a szigeteket is.
Onnan szépen látszik a tenger.
Szerezni kellene egy telket olajfával.
Körül és belül: ezerötszáz négyzetmétert.
Kőkunyhót építeni rá,
Mint egykoron írtad vala.
S tengerre néző életet élni,
igazi robinsonit.
Kunyhóból nézni egy rettenetesen
szép nagy darab tengert.

Illene szeretni a nőket.
Szeretni rendületlenül.
Kellene és illene más is.
Egy szakajtó csend, meg
egy tonnányi múzsa világítótoronnyal.
Lenolajkence, terpentín, cinkveisz.
Párizsi kék. Török vörös.
S ne felejtse!
Térjünk majd ki a
fontos kis maszatokra is.

*

Az égöv mérsékelt.
Az idő pocsék.
Nem szűnik a hőésés.
Nem szűnik az álom.
Maradandóvá kellene tenni a pillanatot.
Elképzelni a semmit.
Bátran maszatolni,
vadul rögtönözni.
Nem érdemes várni
és megzárulni.

*

Már megint a fák. Félhomályban.
Csak foltok és árnyak.
A fontos kis sáfrányok.
Alig valamik. Bájos semmiségek:
talán három sor gyöngy a balerina nyakában.

*

Lassú a fény. Hosszú az éjszaka.
De tényleg. Reggel majd koromsötét
lábjegyzetekkel ébredünk.

Okker lesz az erdő. Lilák az ugarok.
Keletről kobaltkék sámánok
érkeznek szomorú dallamokkal,
s az Isten háta mögötti autóbusz-megállóban
anyaföldbe tapossák az időt.

*

Csütörtök: Topolya.
Péntek: Ókér.
Szombat: Újvidék, Karlóca.
Vasárnap: Szarajevó.
Hétfőn hirtelen nyomunk vész.
Kedden aktok és látképek közt bolyongunk.
Szerdán csendélet balerinával.
Közben valahonnan egzotikus keleti melódiák.
Kávéillat, majd egy kicsit később pipafüst.
Lassú, kimért szeszek, higgadt poroszkálás.
Szép barnák a cipóvégek.

*

Falióra ketyeg a falon.
Időzítve vagyon. Ketyeg,
de nem hallom. Szüntelen
alkonyul a déli végeken.
S mind, mind kipusztultak már az eperfák
Ókéren, hol az iskolaigazgató
megtiltotta, hogy mezítláb járd tanítani.
Véget ért hát az eperkoronák
felhőkbe kapaszkodó poézise.

*

Hogy meddig fut a vonal,
hiába tudta Kukac.

Hiába tudtad. Hiába tudom.
És mégis kell lenni valahol egy tájnak,
ahová egyetlen út se vezet,
ahová csak lélekben lehet megérkezni.

*

Sok a pocsolya.
Az udvaron a fiúk motorkerékpárt
buheráltak. A kutyák egyet sem vakkantottak,
se amikor megérkeztél, se amikor elmentél
a tanyáról. Mintha csak tudták volna,
hogy Nagypáti Kukac Péter nyomát keresed.

*

Majd hirtelen nyomunk vész.
Csak kedvenc motívumod, a számártövis,
vidékünk túskekatedrálisa
övezi végtelen utunkat.
Lakója alig marad e tájnak.
Hiába zörgetsz, nem ég a kályha.
Szemünknek kihűl a lángja.

*

Concorde-dal szállnak az apostolok.
Menetelnek a szentek.
Jó volna felébredni.
Csipkerózsikának vége.
Elment a sínbusz, az Orient expressz.
The End.
Mindenhol kelet és Balkán.
Át kéne ölelni egy ló nyakát.
Nincs már térerő, nincs gyökerünk,
Nincs már kontextus.

*

Két akt az ötvenes évekből.

Az első ötvenháromból. Szép, világos. Csupa rózsaszín. Fekszik. Jobb kezére támaszkodik, ami folytán a gerincet balra hajlította, és ezáltal a bal kéz messze lecsúszott a bal lábon, amely játékosan pihen a test terhét viselő jobb csípőből kiinduló, kissé behajlított jobb lábon. Figyelő, félkontúrú szemek. A háttérben egy neutrális okkeros-zöldes függöny. Az egész, expresszionisztikusan, vidám torzításokkal megrajzolt akt valami színpadias mellékízt kapott. Lezonitra van festve. Száraz grundra.

A második akt néhány évvel később készült. Valami piszkos, zöldes fondra lett felkenve. A kép közepén egy heverőféleség. Azon fekszik a vékony akt. Nemtörődömséggel van festve, meleg barnákkal és rózsaszínekkel, mintha nyúzott lenne. A heverő melletti térdét, a balt fel-emelte, és a bal karja enyhe hajlattal erre a térdére támaszkodik. A kép legvilágosabb része a lapos has.

*

A balerina elégett.
Az aktok úgyszintén.

*

Milyen jó itt Splitben!
Dioklécianussal üldögélni
a langyos cukiban.
Kávét szürcsölni. Mily fenséges
a fagyosan tajtékozó tenger.
Miközben egyszer csak megérkezik
a szardíniát szállító hajó.
Már nem egészen
lennék meg nélkülük.

*

Macskajaj.
Hajnal Szarajevóban,

a Miljacka partján.
Princip Gavriło és ami utána jön.
Hagyjuk a problémákat!
Hagyjuk a poézist!
Sok a barna.
Barnák az asztalok, a falak.
Barna a levegő.
Barna a csend.

*

Szarajevótól Titogradig.
Beleroihanni az éjszakába.
Az első szakasz:
zöld, mint az embercsinálta
Jablanicai-tó. MARQUET.
A második szakasz: démoni.
Sziklavihar. Égig érő szirtheüllámok.
Meztelen torzók. PICASSO és DALI.
A harmadik szakasz: tájba ültetett sivárság.
Üresség, karszt, kétségbeesés. BUFFET.
A negyedik szakasz: az alkonyat.
A megérett zöldek és szürkék,
a szélesedő, diadalmas Neretva
és sötétedő hegykoszorú. BRAQUE.

*

Hozott anyagot buherálni.
Beléd magyarázni a fekete himlő
elleni védőoltást. Az agykéreggyulladást.
A kobaltkék párizsi nappalokat,
a bársonyba bújt bosnyák hegyeket,
az acélsötétbe merevedett egeket.
Az orgia utáni világegyetemet.
Tulajdonképpen mindent.
Tulajdonképpen semmit.

Ha magyarázatom nem volna teljes:
innen centrifuga.
Nincs remény, se vágy.
Se múlt, se jövő.
Csak a tenger sóhaja.
A sistergő tajték.
Egy ködbe vesző szigeten.

*

Párizsban mosni.
Inget, gatyát, zoknit, zsebkendőt.
Ecsetet, napfényt, a lét
nagy ellentmondásait súrolni,
sárkányt eregetni,
és kiteregetni néhány oldal
nagybetűvel szedett szutykos
naplójegyzetet (Párizsról).

*

Metró, Barbes–Rochechouart.
A hajnal épp csak fellobbant az égen.
Olyan sáfrányi részletek:
Ahogy teába facsarja a narancsot.
Ahogy várják az apostolok.
Ahogy tudott és mert maszatolni.
Ahogy a korai órán, iránytű nélkül
a lilán szemerkélő párizsi esőben
elindult a Pigalle felé.

*

Metró, Chatelet.
Tavasztél koktél.
Az eső majdnem mindig esik.
Este kilenckor és reggel nyolckor.

Jobbról verebek, balról vadgalambok.
 Egy marék mokka cukor, aranyos papírban.
 Kollázsok zsírpapírból és sztaniolból.
 (A gyűrődés, mint abszolút minőség.)
 Kávéháztól kávéházig menetelve,
 képtártól múzeumig,
 klasszikusoktól a vadakig.
 A lágytól a keményig.
 Fényből a sötétbe.

*

Alkonyatkor a Notre-Dame előtt.
 Sámánok összevissza.
 Egy vastag ecsettel kaszabolták.
 A maestro már imbolyogott.
 Rájuk vadászott.
 Vagyunk és voltunk mindenfélék:
 bordók, rózsaszínek, ultramarinok.
 Sárgák, zöldek, feketék.
 Fehérek, vörösek, kobaltok.

*

Metró, Porte de Clignancourt.
 A kivágott szoknyákból elővillannak a combok.
 Gyönyörű kínai leányka. Hongkongba kellene menni!
 Tele van fiatallal a város. Egy legényke
 nejlonszákbán viszi a bőrért a vásárra.
 Ócskapiac szombaton, vasárnap és hétfőn.
 Hétmérföldes csizmákkal szárnyal a képzelet.
 Porcelán bili. Kancsó, lavór.
 Öregasszony bársonynadrágban.
 Csipkés, rojtos gumibugyi. Cserzett krokodilusbőr.
 Ódon bútorok, hamisított régi képek.
 Festő állvánnyal. Labirintus tükrökkel.
 Kezét himbálva egy igazi clochard.

Csengettyűk a lányok fülében.
Mini és minibb szoknyák. Régi és új nyavalyák.
Amott egy néger bombázó mintha keresne valakit.
Aki a cukorkát főzi. Aki a kősöntyűt görbítgeti.
S egy torzonborz sáfrány-sárkány,
ki az ócskapiac-riport nyersanyagát gyűjtögeti.

*

Mindig közbejön.
Járni az imbolygó párizsi utcákat,
ahol nyomulnak a modernek és a vadak.
Jó lenne minél tovább élni.
De mindig közbejön valami.
Egy részeg légionista, vagy egy kutya.
Közbejön az Alézia.
Az Orlyról visszafelé jövet megpillantotta
azt a csodálatos vidéket
(ahol nyolcvanban kislapáttal öt napig ténferegünk).
Jó lenne egy kicsivel tovább élni.
És mielőtt szétrobbanna a világ:
Stop! Megállni, ne tovább.
Kész. Legyenek készek a zöldek,
a lilák és a szép meleg barnák.
A sziênák, a birs temperák.

*

Mióta elment az édes: a méz is savanyú.
Az almáriumfiókban már két napja 15:35.
Az időt majd újraindítani!
Utánunk a vízözön, a centrifuga.
Csak hadd körözzenek a seregélyek, a lepkék.
Csak hadd lángoljanak a torz aktok felett.
S délben tényleg a Louvre-ban ebédelni.

*

Két hiteles magyar mondat az Opera sugárúton:
„Jó cipőket árulnak” – egy férfi mondta.
Tényleg jó cipők voltak a kirakatban.
„Hát ilyent még nem láttam” – egy női hang.
Elhitted neki, de nem voltál rá kíváncsi.
Inkább Labanckának írtál képeslapot,
aki az újvidéki gimnazisták közül,
egyetlenként, elment szabadkai tárlatodra.

*

Gambit jegenyével és kaktusszal.
Haza kellene röpülni.
Húsz napig az egészségügyi lágerben,
az atomban fürödtél.
By the way: kajmak, túró és
néhány csomó zöldhagyma.
A függöny szét: az első felvonás.
Bartók Mikrokozmosza. Abszurd játék,
Ezüst már mindent elmondott, amikor
Rozsda következett. Mondatfoszlányok.
Csak ünnepélyesen, bátran fölpakolni
a málhákat. A taxi mindjárt érkezik.
Előbb-utóbb minden közhellyé silányul,
halljuk végre a diagnózist!
A másodikban kórházi szoba. A négyes.
Négykézláb. Jön az orvos.
Lázat mér, pulzust keresgél.
Latinul mormol valamit.
Topolov kérdi szeretettel,
hol a harmadik felvonás?

*

Ágyban, párnák nélkül láttalak.
Párizs és az Adria bajnokát.

Már nagyon vártak az apostolok.
Encivel és Sziverivel felvettük
az utolsó interjút, az utolsó kenetet,
s utunkra bocsátottál bennünket,
mert a művész akkor ott
mindörökre befejezte mondanivalóját,
befejezte az önarcképét.

*

Látlak, maestro,
látlak, hogy rohansz
az éjszakába, a tengerhez.
Látlak Párizs kobaltkék alagútjaiban.
Látlak, amint Szabadkán elterülsz
a pravoszláv templom előtt.
Látlak, ahogy fehér lepledben
könnyű léptekkel
az apostolokkal menetelsz.